

создавать у коммуникантов состояние повышенного духа, приближающееся по форме к пара-вербальному медиуму, к форме харизматического экстаза, когда харизматический лидер и аудитория отождествляют себя как единое целое.

Ключевые слова: инаугурационный дискурс, харизматическая личность, состояние повышенного духа, харизматический экстаз, слоган.

Humeniuk N. H. The charismatic leader discourse: Donald Trump's Inauguration speech, 01.20.17.

This article is devoted to the problem of Donald Trump's Inauguration speech, 01.20.17, as the discourse of the charismatic leader. The charismatic leader discourse is known to be the appeal discourse which contains the series of appeals in the form of wave, which are simultaneously the slogans of the D. Trump election campaign, which are easily recognised by the president supporters and are able to create the state of exaltation among the communicators. This state of exaltation among the communicators is similar to the para-verbal medium, to the form of charismatic ekstazm, when the charismatic leader and his audience identify themselves as a single unit.

Key words: inauguration discourse, charismatic personality, exaltation, charismatic ekstazm, slogan.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2017 р.

Прийнято до друку 28.04.2017 р.

Рецензент – канд. філол. н., доц. Леснова В. В.

А. О. Найрулін (Старобільськ)

УДК 81.373.45:821.161.2-6

**ЗАПОЗИЧЕННЯ В ПИСЬМЕННИЦЬКОМУ
ЕПІСТОЛЯРІЮ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.
(НА МАТЕРІАЛІ ЛИСТІВ Б. ГРІНЧЕНКА,
М. КОЦЮБІНСЬКОГО, ЛЕСІ УКРАЇНКИ)**

Розвиток нової (сучасної) української літературної мови позначено поповненням її словникового складу за рахунок запозичень, чому, звичайно, сприяли мовні контакти українців з іншими народами „на базі політичної, економічної, культурної, наукової взаємодії, формування мовних союзів одного регіону” [Селіванова 2006: 159, 2006]. Значна кількість запозичень завдячує своєю появою грандіозній перекладацькій роботі, здійснюваній українськими письменниками: С. Руданським, П. Кулішем, Лесею Українкою, І. Франком, Б. Грінченком, П. Грабовським та ін. Як зазначає О. Муромцева, „на українську мову були перекладені кращі твори світової літератури... Здійснено було ряд перекладів творів античної, індійської, давньоарабської та ін. літератур.

Перекладаються також твори суспільно-політичні, економічні, з природничих наук” [Муромцева 1985: 70].

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що практичне застосування запозичень значною мірою знаходимо в листуванні українських письменників Бориса Грінченка, Михайла Коцюбинського, Лесі Українки, де предметом обговорення були найважливіші проблеми: суспільні, економічні, освітні, наукові, мистецькі тощо. Через те запозичення не лише відіграли важливу роль у сфері поповнення лексичного фонду сучасної української літературної мови, у розширенні мовних функціональних засобів її вираження, а й стали потужним засобом її інтелектуалізації, яка значною мірою виявила себе саме в листуванні наших письменників. Значні кроки в цьому напрямку є в епістолярію П. Куліша, для якого мовним засобом інтелектуалізації були старослов’янізми (церковнослов’янізми): „благий, благодатний, блаженний, вия, вовіки, восхвалити, во спасеніє, глаголати, глас, Господь сил, гражданин, жизнь, збагачати, істочники воднії, нужда, оглашати... і багато інших” [Шевельов 1984: 25]. Отже, ми намагаємося підтвердити на практиці положення про те, що запозичення – це свідчення інтелектуального потенціалу нашої мови.

Яскравим свідченням нашої думки є письменницький епістолярій, у якому відбито не лише мовознавчу й літературознавчу термінологію (її основу становлять запозичення), а також суспільно-політичну та економічну лексику, загальнонаукову та загальноповсякденну лексику книжного характеру. Як зауважує Л. Масенко, „творчість Лесі Українки, І. Франка, М. Коцюбинського піднесла літературну мову на вищий рівень, збагатила її словниковий склад, розширивши його науковою, виробничою, суспільно-політичною лексикою, удосконалила засоби образного виразу” [Масенко 2004: 12 – 13]. Отож наявність такої інтелектуальної лексики в листуванні письменників виконує функції своєрідного ідейного й психологічного комуніканта та інтегратора з адресатом, є підтвердженням розумової глибини висловлюваних думок, міркувань, традицій, поглядів тощо. Таким чином, метою нашої статті є аналіз запозичень в письменницькому епістолярію кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Суспільно-політичну та економічну лексику в епістолярію М. Коцюбинського, Лесі Українки та Б. Грінченка представлено такими лексемами: *адміністрація* [Грінченко 2005: 180], *бонза* [Коцюбинський 2: т. 5, 146, 148], *деспотичний* [Там само: 84], *інституція* [Коцюбинський 2: т. 6, 72], *капіталізм* [Коцюбинський 2: т. 5, 84], *конституція* [Грінченко 2005: 180; 183, т. 11, 124], *легальний* [Коцюбинський 1: т. 6, 34], *ліберальний* [Коцюбинський 2: т. 5, 139; 183, т. 12, 122], *національність* [Коцюбинський 1: т. 6, 34], *національний* [Коцюбинський 2: т. 5, 84], *нація* [Там само: 84; Українка 1978, 1979: т. 11, 127], *пролетаріат* [Коцюбинський 2: т. 5, 84], *соціал-демократ*, *соціал-демократичний* [Українка 1978, 1979: т. 11, 126], *соціально-*

демократичний [Коцюбинський 2: т. 5, 84], *соціалізм* [Там само], *федеративний* [Там само], *федерація* [Там само], *централістичний* [Там само].

Більше половини (10 прикладів аналізованої лексики) виявляємо в одному з листів Михайла Коцюбинського до Бориса Грінченка від 31.03.1896, у якому адресант анонсує, посилаючись на отримані відомості з листа М. Вороного, працю Юліана Бачинського „Україна *irredenta*”: „...автор розглядає причини нещасного економічного стану селян в Галичині (на підставі теорії Маркса)..., відтак переходить до України й Росії взагалі, розвиває широко *федеративну* програму (тримаючись Драгоманова) і вкінці малює свій ідеал України – *irredenta*. (Між іншим, автор, тримаючись наукового *соціалізму*, каже, що *національна* боротьба є конечною внаслідок суспільно-економічного процесу, де подібно тому, як *капіталізм* визискує *пролетаріат*, так і сильніша пануюча *нація* утискує для свого вжитку слабшу *націю*, але як *капіталізм* ... мусить впасти і його заступить новий устрій *соціально-демократичний*, так поруч з сим *деспотичні* *централістичні* держави мусять розложитися, перейти в *федерацію* народів, що їх складають” [Там само]. Підтримку соціал-демократів на їхніх ідей знаходимо в одному з листів Лесі Українки до М. Павлика: „Мені шкода молодих *соц[іал]-дем[ократів]* русинів, коли їх з’їсть Польща, але зовсім з’їсти *соц[іал]-демократію* руську вона не може, сей напрямок таки прокинеться, згодом вільний від решток національно-духовної неволі ..., се занадто універсальний рух для того, щоб могла українська *нація* обійтись без нього” [Українка 1978, 1979: т. 11, 126 – 127].

Отже, проілюстровані лексеми на позначення суспільно-політичних і суспільно-економічних понять належать, на нашу думку, до денотативних лінгвокультурем, що не лише несуть інформацію про історію демократичних рухів у тогочасній Україні, а й відбивають письменницькі політичні орієнтири, спрямовані на втілення найважливішої національної ідеї – ідеї незалежності (автономії) у складі федерації. До лінгвокультурем цього ж типу відносимо й лексеми: *легальний*, *ліберальний*, *національність*. Такі одиниці наявні в трьох листах, що інформують про суспільно-політичні обставини, які склалися в певний період, про потенційні перспективи щодо подальшого суспільно-політичного устрою, відбивають оцінку автором окремих людей та їхніх політичних поглядів: „Всяка *легальна* робота між народом та серед несвідомої інтелігенції нашої поки що неможлива, бо ще не маємо права зборів, спілок і т. ін.” [Коцюбинський 1: т. 6, 34]; „Усі, без різниці *національності*, скуплюють свої сили, щоб звалити спільного ворога” [Там само, с. 45]. А в листі до Віри Коцюбинської читаємо: „...старается заглядити й притрусити *ліберальними* фразами багно нетолеранції...” [Коцюбинський 2: т. 5, 139].

До денотативних лінгвокультурем відносимо лексеми *адміністрація*, *конституція*, уміщені в листах Лесі Українки

й Б. Грінченка. Ці одиниці несуть інформацію про тяжкі суспільно-політичні умови, у яких доводилося працювати й творити українським письменникам: „...адміністрація спинала аж три київські газети в один день. Се така російська конституція” [Грінченко 2005: 180]; „...в Росії нема кому робити реформ, навіть в хірург[ічних] апаратах, а недобре прилажений апарат все одно, що погана конституція – не стільки допомагає жити, скільки заважає” [Українка 1978, 1979: т. 11, 124].

Лексема *інституція*, що наявна в листуванні М. Коцюбинського й має значення якоїсь установи, організації чи закладу, належить до денотативних лінгвокультурем, позначених часовим характером, і в сучасному активному словниковому фонді функціонує обмежено. Щоправда, наявність її в словнику письменника є свідченням тяжіння до вишуканих слів, які традиційно в українській мові є ознакою освіченості, інтелігентності й ерудованості.

Часто вживаною в кримському циклі листів М. Коцюбинського (1896 р.) є лексема *бонза*, в епістолярію письменника це прізвисько, „яке дали співробітники філоксерної комісії розпоряднику А. Сіземському” [Коцюбинський 2: т. 5, 99]. Це лексема, що, звичайно, більшою мірою належить до денотативних лінгвокультурем, є важливою мовною ознакою листовної спадщини М. Коцюбинського. За нею значною мірою закріпилися іронічні конотації, що призвели до завуальовування й поступової втрати того значення, яке було притаманне мові-джерелу запозичення (так, „Словник іншомовних слів” фіксує первинне значення в японській: „священик”, „наставник”, і лише третє значення подано як переносне: „пихата посадова особа”) [Словник іншомовних слів].

Отже, суспільно-політична та економічна лексика в письменницькому епістолярію належить до денотативних лінгвокультурем, що збагатили сучасну українську літературну мову й стали чинником інтеграції її в європейському просторі мов.

Значно помітнішою в листуванні письменників є загальнонаукова та загальноживана лексика книжного характеру, яку представлено такими лексемами: *автобіографія* [Коцюбинський 2: т. 5, 22], *авторитет* [Українка 1978, 1979: т. 12, 51], *анемічний* [Коцюбинський 2: т. 6, 87], *апатія* [Коцюбинський 2: т. 5, 113], *атмосфера* [Українка 1978, 1979: т. 12, 76], *безрезультатно* [Там само: 177], *гонорар* [Коцюбинський 2: т. 5, 58 та ін.], *денунціація* [Грінченко 2005: 169], *ельоквенція* [Коцюбинський 2: т. 6, 444], *інтелігенція* [Коцюбинський 1: т. 6, 34], *катастрофа* [Коцюбинський 2: т. 6, 60], *конкурс* [Коцюбинський 2: т. 5, 72], *консеквентний* [Там само, 59], *лауреат* [Там само, 72], *манускрипт* [Українка 1978, 1979: т. 10, 184], *метаморфоза* [Коцюбинський 2: т. 5, 165], *оаза* [Коцюбинський 2: т. 6, 87], *обсервація* [Коцюбинський 2: т. 5, 338], *пропозиція* [Коцюбинський 2: т. 6, 87], *реальний* [Коцюбинський 2: т. 5, 288], *сангвінік* [Коцюбинський 2: т. 6, 7], *сентименти* [Там само: 161], *секрет* [Коцюбинський 2: т. 5, 165], *симпатії* [Коцюбинський 1: т. 7, 285], *скомпрометований* [Коцюбинський 2: т. 5, 89], *талант* [Там

само: 94], *фатум* [Українка 1978, 1979: т. 12, 18], *філія* [Коцюбинський 2: т. 6, 41], *форма* [Коцюбинський 2: т. 5, 288 та ін.], *цензура* [Там само: 89].

Отже, ця група лексики є кількісно більшою й представлена лексемами, що також належать до денотативних лінгвокультурем. Серед них виділяємо такі, що містять експліцитно або контекстуально:

1) оцінку:

а) письменницького таланту, професійних і ділових якостей людини: *авторитет, оаза, талант, талановитий*: „Стаття Єфремова мені цілком не подобається, вона повна літературного верхоглядства і усердя не по розуму, сліпої певності в сумнівних *авторитетах*...” [Українка 1978, 1979: т. 12, 51]; „Не може бути, що Стефаник – наш, а особливо мій любий письменник, краса нашої анемічної літератури, щаслива *оаза* – замовк назавжди” [Коцюбинський 2: т. 6, 87]; „Тепер у Вас в Галичині такі *таланти* появились, що просто заганяють в кут наших – українських” [Коцюбинський 2: т. 5, 371]; „...за останній час „Буковина” під керуванням такого *талановитого* й рухливого редактора ... стала цікавішою, живішою й вартнішою газетою” [Там само];

б) тогочасної несприятливої соціально-політичної ситуації: *апатія, атмосфера, денунціяція, скомпрометований, цензура*: „Прийшов лист од Мальованого з Києва. Лист якийсь сумний, каже, що скрізь панує якась *апатія*...” [Там само: 113]; „Мені так душно від сеї *атмосфери* страху, зміни настроїв, сторонніх інтриг...” [Українка 1978, 1979: т. 12, 76]; „...найнебезпечніша їх зброя – брехня й *денунціяція*, а інші їх таланти не страшні” [Грінченко 2005: 169]; „Роздратована моєю „жалобою” до міністра або й царя, *цензура*, напевне, не пустила б уже моїх оповідань, а я цього не бажав би. Ще одно. Я був тричі *скомпрометований*, чи не завадить це справі оскарження заборони цензурою дум?” [Коцюбинський 2: т. 5, 89]; „...*цензура* примусила передрукувати всі картки, де стрічалася „Кулішівка”...” [Грінченко 2005: 163] „Давніше написаний етюд „Вавілонський полон” хтось хоче дати до Києва..., тільки не знає, чи не з’їсть *цензура*” [Українка 1978, 1979: т. 12, 53]; „...тепер *цензура* трохи лагідніша стала...” [Там само: 122];

в) української тогочасної літератури та її завдань: *анемічний, обсервація*: „...краса нашої *анемічної* літератури...” [Коцюбинський 2: т. 5, 87]; „...сподіватися ... од рідної літератури ширшого поля *обсервації*...” [Там само: 288];

г) позиції в мовних питаннях: *консеквентний*: „...цілком згоджуючись з думкою Вашою про потребу вироблення одностайної літературної мови, дозволю собі помітити, що редакція „Зорі”, виходячи з вище приведеної засади, не цілком *консеквентна*, бо нігде не повиправляла в співомовках Руданського слова „іден”, „ідна” на „оден”, „одна”...” [Там само: 59 – 60];

г) життєвої ситуації: *безрезультатно, катастрофа*: „... ніколи ще не була я так страшенно і так *безрезультатно* занята...” [Українка 1978,

1979: т. 12, 177]; „Тепер, коли стала перед очі можливість *катастрофи* – тепер ще яскравіше зарисувалась могутня постать Франка і всі його заслуги, що дорожчим став нам той чоловік” [Коцюбинський 2: т. 6, 60]. У цитованому уривку з листа до Володимира Гнатюка від 13.05.1908 р. Михайло Коцюбинський говорить про хворобу І. Франка;

д) української інтелігенції: *інтелігенція*: „Всяка легальна робота між народом та серед несвідомої *інтелігенції* нашої поки що неможлива...” [Там само: 34];

е) перекладної літератури для дітей: *форма*: „З великою хіттю пристану до перекладання книжок для дітей... З старих книжок бажалось би бачити в перекладі Жюль Верна, де в займаючій *формі* зазнають зі здобутками науки, „Хату діда Хоми” Бічер Стоу, котра, як пам’ятаю, зробила на мене такий добродійний вплив...” [Коцюбинський 2: т. 5, 62];

є) характеру людини: *сангвінік*: „...батько був *сангвінік*...” [Коцюбинський 2: т. 6, 7];

2) відомості про діловий характер листування: *автобіографія, гонорар, лавреат, конкурс, пропозиція, філія*: „Сподіваюся читати Вашу *автобіографію*, котра, як я довідався з „Зорі” ... має бути додана до збірника” [Коцюбинський 2: т. 5, 22]; „Щодо *гонорару*, то думаю, що повну сторінку і більш як повну треба рахувати за картку, менше ж сторінки зовсім не рахувати” [Там само: 345]; „Вітаю *лавреата*; сердечно поздоровляю Вас з першою нагородою, якою визначено на *конкурсі* „Зорі” Вашу „Хатку в балці” [Там само: 72]; „Я подав на розгляд товариства Вашу *пропозицію* звернутися од чернігівської „Просвіти” з заявкою до Державної думи про потребу української народної школи...” [Там само: 87]; „Привітання од *філії* „Просвіти” з Бережан ми дістали і послали їй сердечну подяку” [Коцюбинський 2: т. 6, 41];

3) іронію: *манускрипт, метаморфоза, секрет, сентимент, фатум*: „...ніколи було великого *манускрипта* писати...” [Українка 1978, 1979: т. 10, 184]; „Сьогодні бомбою влітає в редакцію Лубенець. Обличчя сяє, в руках еластичність, помолодшав навіть. Весь *секрет метаморфози* у тому, що він перший пошив собі форму...” [Коцюбинський 2: т. 5, 165]; „Присмно писати не в справі, а так, з доброї волі, бо хочеш поговорити з людиною, яку ти любиш (Ви вже простіть за *сентимент*)” [Коцюбинський 1: т. 6, 161]; „...хто не хоче коритись, нехай осідлає того *фатума* замість Пегаса та й їде, куди сам схоче...” [Українка 1978, 1979: т. 12, 18];

4) засвідчення тонкого мовного чуття як підтвердження письменницького таланту: *ельоквенція*: „В „під мінар[етами]”, наприклад, стрічаються татарські вислови і фрази, які в буквальному перекладі звучать доволі чудно. Наприклад: „дозвольте медом перерізати Ваші слова”... Але вони належать до специфічної татарської *ельоквенції* – і шкода було б позбавити оповідання того місцевого колориту” [Коцюбинський 1: т. 6, 217];

5) почуття прихильності: *симпатія*: „Мені так приємно було дістати Вашого листа, який свідчить, що Ви не забули про мене, що наші *симпатії* обопільні” [Коцюбинський 1: т. 7, 285];

б) запрошення до практичної співпраці: *реальний*: „Чи не подарували б Ви нам великої повісті або романа. ...був би дуже щасливий, коли б моє бажання прибрало *реальної* форми” [Коцюбинський 2: т. 5, 288].

Отже, запозичення в письменницькому епістолярію належать до денотативних лінгвокультурем, що створюють яскравий інтелектуальний фон у змісті листів і є показником високого розвитку нашої культури, який відображено в словнику української літературної мов, тобто епістолярні тексти є важливим лінгвістичним джерелом культурної інформації про інтелектуальний потенціал нашої мови, розвиток якої відбувався в загальноєвропейському річищі.

Література

Грінченко 2005 – Из епістолярної спадщини Бориса Грінченка // Бахмутський шлях. – 2005. – № 3 – 4. – С. 157 – 188; **Коцюбинський 1** – Коцюбинський М. М. Твори : у 7 т. / М. М. Коцюбинський. – К. : Наук. думка. – Т. 5. – 1974. – 431 с.; Т. 6. – 1975. – 311 с.; Т. 7. – 1975. – 415 с.; **Коцюбинський 2** – Коцюбинський М. М. Твори : у 6 т. / М. М. Коцюбинський. – К. : Вид-во АН УРСР. – Т. 5. – 1961. – 464 с.; Т. 6. – 1962. – 492 с.; **Масенко 2004** – Масенко Л. Т. Мова і суспільство : постколоніальний вимір / Л. Т. Масенко. – К. : Вид. дім „КМ Академія”, Всеукр. т-во „Просвіта” ім. Тараса Шевченка, 2004. – 163 с.; **Муромцева 1985** – Муромцева О. П. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX ст. / О. П. Муромцева. – Х. : Вища шк., 1985. – 152 с.; **Селіванова 2006** – Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 716 с.; **Словник іншомовних слів** – Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=3131&action=show>; **Українка 1978, 1979** – Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наук. думка. – Т. 10. – 1978. – 544 с.; Т. 11. – 1978. – 480 с.; Т. 12. – 1979. – 696 с.; **Шевельов 1984** – Шевельов Ю. Кулішеві листи і Куліш у листах / Ю. Шевельов // Вибрані листи Пантелеймона Куліша, українською мовою писані / Українська Вільна Академія Наук у США ; ред. Юрій Луцький. – Нью-Йорк ; Торонто, 1984. – С. 19 – 57.

Найрулін А. О. Запозичення в письменницькому епістолярію кінця XIX – початку XX ст. (на матеріалі листів Б. Грінченка, М. Коцюбинського, Лесі Українки)

У статті проаналізовано запозичення як засіб інтелектуалізації письменницького епістолярію; з’ясовано, що запозичення в листуванні представлено загальнонауковою, загальнонавчальною книжною,

суспільно-політичною й економічною лексикою. Досліджені лексеми-запозичення аксіологічного, ділового, іронічного, чуттєвого, почуттєвого й спонукального характеру в письменницькому епістолярію належать до денотативних лінгвокультурем, які створюють відчутний інтелектуальний фон у змісті листів, є свідченням європейських і загальносвітових тенденцій у розвитку української літературної мови, що знаходять підтвердження в її словниковому фонді. Аналіз визначальних стилістичних рис і культурно-історичних та прагмалінгвальних (конотативних) складників письменницького епістолярію к. XIX – поч. XX ст. засвідчив високий рівень розвитку епістолярного стилю української літературної мови окресленого періоду, зразковість і типовість у плані індивідуальному й узуальному.

Ключові слова: запозичення, епістолярій, денотативні лінгвокультури.

Найрулін А. А. Заимствования в писательском эпистолярном письме конца XIX – начала XX ст. (на материале писем Б. Гринченко, М. Коцюбинского, Леси Украинки)

В статье на материале писем украинских писателей Бориса Гринченко, Михаила Коцюбинского, Леси Украинки проанализированы заимствования как способ интеллектуализации писательского эпистолярного письма; выяснено, что заимствования в переписке представлены общенаучной, общеупотребляемой, общественно-политической и экономической лексикой. Исследуемые лексемы-заимствования аксиологического, делового, чувственного и побудительного характера в писательском эпистолярном письме относятся к денотативным лингвокультурам, которые создают ощутимый интеллектуальный фон в содержании писем, являются свидетельством европейских и общемировых тенденций в развитии украинского литературного языка, находящих своё подтверждение в его словарном фонде. Анализ определяющих стилистических черт культурно-исторических и прагмалингвальных (коннотативных) составляющих писательского эпистолярного письма к. XIX – нач. XX в. подтвердил высокий уровень развития эпистолярного стиля украинского литературного языка определенного периода, образцовость и типичность в плане индивидуальном и узуальном.

Ключевые слова: заимствования, эпистолярный, денотативные лингвокультуры.

Nairulin A. O. Borrowings in writers' epistolary series of the late XIX – early XX century (on the material of letters by Boris Hrinchenko, Mykhailo Kotsubynskyi, Lesia Ukrainka)

The article analyzes the borrowing as the means of intellectualization of writers' epistolary series. It has been clarified that the borrowings in the correspondence are presented by the scientific, common literary, social,

political and economic vocabulary. The lexemes-borrowings under study of axiological, business, ironic, sensible, emotional and incentive character in writers' epistolary series belong to denotative linguistic and cultural rhemes that create substantive intellectual background in the contents of the letters. It is the evidence of the European and worldwide tendencies in the development of the Ukrainian literary language that can be proved by its vocabulary. The analysis of determinant stylistic peculiarities, cultural, historical and pragmalingual (connotative) components of writers' epistolary series of the late XIX – early XX century has shown the high level of the development of the epistolary style of the Ukrainian literary language of the period, the exemplarity and typicality in regards to individual and spontaneous ones.

Key words: borrowing, epistolary series, denotative linguistic and cultural rhemes.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

Прийнято до друку 22.06.2017 р.

Рецензент – канд. філол. н., доц. Ніколаєнко І. О.

А. М. Поповський (Дніпро)

УДК 82-1:81'28:821.161.2

ЖИВОМОВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ПОЕТИЧНІЙ ЗБІРЦІ

Д. І. ЯВОРНИЦЬКОГО „ВЕЧІРНІ ЗОРІ”

Багатогранна творча спадщина Дмитра Івановича Яворницького, на жаль, і сьогодні лишається малодослідженою сторінкою українського мовознавства. Широком колам суспільства він відомий як збирач і дослідник матеріалів з історії Запорізької Січі, етнографії та фольклору Катеринославщини. Ще й до цього часу ґрунтовно не опрацьовано літературні твори, які здобули прихильний відгук його сучасників – І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, І. Рєпіна та ін.

Першими поетичними публікаціями Д. Яворницького були „Моя доля” (1883), а пізніше – „Недоля”, „Матері Костомарова”, „Заньковецькій”, „Зіроньці О.В.В-ій”. Для Яворницького-літератора характерне прагнення якомога ширше й глибше пізнати та відобразити життя різних суспільних верств і їхні живомовні особливості. Загалом його поетичний доробок становить понад 60 віршованих зразків. Переважна більшість їх увійшла до збірки „Вечірні зорі”, яка побачила світ у двох виданнях (Катеринослав, 1910). За тематикою та провідними мотивами поезії можна поділити на такі групи:

а) громадянські мотиви – „Дума над Дніпром”, „Де ж володарь землі!”, „Чого ждати? Роки 1905-1907”, „Я хочу жити, жити”;

б) інтимна лірика – „Моя доля”, „Недоля”, „Розлука”, „Горе сиротини”, „Сирота Наталка”, „Горе старої матері”, „Щире бажання”, „Горе голуба”, „Безталанна тополя”, „Зрадниці дівчині”, „Бажання”;